

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
GJRE

Ελληνική περιοδική
έκδοση για τη
Θρησκευτική Εκπαίδευση

Greek Journal of
Religious Education

ISSN: 2623-4386.

Πληροφορίες για την έκδοση, οδηγίες για τους συγγραφείς και την υποβολή άρθρων / Publication information, instructions for authors and subscription information: <http://www.gjre.gr>

Βήματα επί τω αυτώ

Δρ.Εύη Βουλγαράκη-Πισίνα*,

*ΕΔΙΠ, Τμ.Κοινωνική Θεολογία και Θρησκευσιολογία, Ε.Κ.Π.Α

Βιβλιογραφική αναφορά / Reference: Βουλγαράκη-Πισίνα, Ε. (2020). Βήματα επί τω αυτώ. *Ελληνική Περιοδική Έκδοση για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση /Greek Journal of Religious Education*, 3(1), 127-129.

Όλες οι απόψεις και οι ιδέες που εκφράζονται στην έκδοση είναι απόψεις και ιδέες των συγγραφέων και όχι του εκδότη (Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος ΚΑΙΡΟΣ-για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης). / The opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors and not of the publisher (KAIROS - Greek Theological Association for the improvement of the Religious Education).

Το άρθρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έρευνα, διδασκαλία και ιδιωτική μελέτη. Απαγορεύεται ρητά η αναπαραγωγή, η αναδιανομή, η πώληση, η εκμετάλλευση ή η διανομή του άρθρου, μέρους ή όλου, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιονδήποτε. / This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, licensing or distribution in any form to anyone is forbidden.

— ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ —
— FOLLOWS THE FULL TEXT OF THE ARTICLE —

Βήματα επί τω αυτώ

Δρ.Εύη Βουλγαράκη-Πισίνα*,
*ΕΔΙΠ, Τμ.Κοινωνική Θεολογία και Θρησκευολογία, Ε.Κ.Π.Α

Ανήκουμε σε μια γενιά που έζησε τα τραύματα της χούντας, το διαβόητο “Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών”, και ανδρώθηκε, απέκτησε συνείδηση του εαυτού της στα χρόνια της μεταπολίτευσης. Σημαντικοί θεολόγοι μας σημάδεψαν διά παντός τη καρδιά και το νου, όπως οι Νίκος Ματσούκας, Σάββας Αγουρίδης, Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Ευάγγελος Θεοδώρου, Ηλίας Βουλγαράκης, Νίκος Νησιώτης, Ιωάννης Ζηζιούλας, Χρήστος Γιανναράς. Άνθρωποι με διεθνή απήχηση και εμβέλεια. Και κοντά σ’ αυτούς Άντονι Μπλουμ, Τίμοθι Γουέαρ, Ολιβιέ Κλεμάν, Αλεξάντερ Σμέμαν, τα ωραιότερα κοσμήματα της ορθόδοξης θεολογίας του 20ού αι. Η λίστα είναι απλώς ενδεικτική και κάθε άλλο παρά εξαντλητική. Οι δάσκαλοί μας, διαφορετικοί μεταξύ τους, μας έδειξαν δρόμους σημαντικούς και ποικίλους τρόπους αλληλεπίδρασης και απήχησης της θεολογίας στην κοινωνία. Κάποιοι έγιναν αργότερα σεπτοί ιεράρχες και ηγέτες εκκλησιών. Ανασαίναμε τη μοσχοβολιά της θεολογίας σε όλα τα μικρά μας χρόνια, και μας κέρδισε με την έλξη της να τη σπουδάσουμε και να τη διακονήσουμε κι εμείς με τη σειρά μας.

Απέναντί μας βλέπαμε και μια άλλη θεολογία, επίσης με τις παραλλαγές και την ποικιλία της, αλλά σε γενικές γραμμές στυφή, πομπώδη, πλήρη ηθικισμού και νομικισμού και με μια αποφορά μούχλας, άλλοτε δυσδιάκριτη, άλλοτε αποπνικτική. Όσο ταχύτερες ήταν οι εξελίξεις του κόσμου στα τέλη του 20ού αιώνα και τις αρχές του 21ου, τόσο πιο ασύνδετες ήταν αυτές οι θεολογίες με τον κόσμο μας και τελείως ξένες προς τη νέα γενιά, αυτή με την οποία εμείς ερχόμασταν πια σε καθημερινή συναναστροφή στις σχολικές τάξεις.

Έγιναν πολλές προσπάθειες ανανέωσης, αλλά παρέμειναν άκαρπες στη συλλογικότητα των θεολόγων. Πολλούς άξιους συναδέλφους μας, όσο και πιο προσωπικά εμένα, μας ενδιέφερε η συνολικότερη ανανέωση της θεολογίας από τις επιστρώσεις πέτρινων χρόνων, αλλά και από μια επίπλαστη και ξένη προς τη ζωή ακαδημαϊκότητα, μια παρωχημένου τύπου ιδεαλιστική επιστημολογία, που δεν ταίριαζαν στο αείποτε καινό νόημα και μήνυμα του Ευαγγελίου. Όμως δεν έβλεπαν όλοι την ομορφιά, την ελευθερία και την αναζήτηση ως ποθούμενα.

Η ίδρυση του Καιρού ενεργοποίησε δυνάμεις και έδωσε φωνή σε εκείνους τους δημιουργικούς ανθρώπους που δεν βολεύονταν στα παραδεδομένα θέσφατα, ανοιχτούς και ταπεινούς διακόνους της θεολογίας και της εκπαίδευσης. Οδήγησε σε σημαντικούς προβληματισμούς για το μάθημα των Θρησκευτικών στο σχολείο. Δημιούργησε πολλή συζήτηση σε ζητήματα ουσιαστικά. Παρήγαγε μια κοινότητα επιστημονικών αναζητήσεων, μια κοινότητα έρευνας και μάθησης. Απεμπόλησε κάθε συνδικαλιστική

μιζέρια, κάθε στενά κλαδική λογική, και αγκάλιασε την κοινωνία.

Η ελληνική κοινωνία μεταβαλλόταν με γοργούς ρυθμούς, και αυτό δεν μπορούσε παρά να επιφέρει αλλαγές στο κοσμοείδωλο και τον πολιτισμό μας, που μεταβαλλόταν και μεταβάλλεται. Σε αυτό το πλαίσιο, το ζήτημα της αυθεντίας επαναπροσδιορίζεται. Ο ρόλος του σχολείου αμφισβητείται συνολικά. Η απόπειρα να επιβληθεί με εξωτερικούς όρους το κύρος και η αυθεντία του δασκάλου ή της Εκκλησίας είναι εκ προοιμίου καταδικασμένη — αντίθετα ανασύρει αρνητικές και βεβαρημένες μνήμες αλλοτινών καιρών. Ο μονόλογος μιας τυπικής διδασκαλίας συναντά την πλήξη του μαθητή, ενός μαθητή με πολλές εξωσχολικές παραστάσεις.

Γνωρίζεις ήδη από τα δικά σου παιδικά χρόνια ότι υπάρχουν και άλλα μοντέλα διδασκαλίας. Έχεις έρθει σε επαφή με τη μαιευτική μέθοδο του Σωκράτη στο μάθημα των αρχαίων, και με τις ανθρωπολογικές προϋποθέσεις της που διακρίνουν το αγαθό στον άνθρωπο. Έχεις διαβάσει, ήδη ως έφηβος κάθε τι που αφορούσε αντισυμβατικά πειράματα στην εκπαίδευση. Εκεί ένιωθες να ανακαλύπτεις τον εαυτό σου ως άνθρωπο στον κόσμο, και θυμάσαι πόσο πολύ ήθελες, πόσο βαθιά λαχταρούσες ένα άλλο σχολείο.

Στα χρόνια της ωριμότητάς σου, αυτή η παρακαταθήκη σε συνοδεύει. Αντιλαμβάνεσαι πόσο βαθιά συνάδει και συνταιριάζεται με τη χριστιανική ανθρωπολογία και τη θεολογική σκέψη. Σιγά σιγά αρχίζεις να συζητάς τα θέματα αυτά σε αλληπάλληλα συνέδρια θεολόγων, άτυπα, με συναδέλφους σου, και σταδιακά διαμορφώνεται μια συναντίληψη, που αν δεν συνταυτίζεται σε όλα, αναγνωρίζει πάντως το ελάχιστο: ότι η γνώση είναι μια σχεσιακή διαδικασία.

Η δική σου επιστημονική εξειδίκευση, πάθος και αγάπη συνάμα, είναι η Ιεραποστολική. Η μαρτυρία, δηλαδή, και επικοινωνία του λόγου του Θεού σε ανθρώπους που δεν τον γνωρίζουν επαρκώς και δεν τον ενστερνίζονται ήδη. Κοιτάς τις τάξεις γύρω σου. Και αφουγκράζεσαι τα ανθρωπολογικά ερωτήματα των παιδιών, τόσο βαθιά και ουσιαστικά και τόσο αληθινά. Και θέλεις να μπει μαζί τους σε διαδικασία αληθινής συζήτησης, μια διαδικασία συντροφικότητας, έξω από κανόνες, κουδούνια, θέσφατα. Τελειώνεις μια διδακτική ώρα και νιώθεις απέραντη κόπωση, σαν να σήκωσες όλο το βάρος του κόσμου, όλο το βάρος των παιδιών, πάνω στους ώμους σου. Ίσως είναι και αυτός ένας τρόπος του θεολογείν, να ακολουθείς τον εσταυρωμένο, τη μωρία και το σκάνδαλο του σταυρού. Τελειώνεις μια διδακτική ώρα και νιώθεις απέραντη χαρά, καθώς ζευγάρια μάτια έχουν χαρεί το μάθημα, έχουν ακουμπήσει εκεί την ψυχή τους και τη σκέψη τους, έχουν προχωρήσει πολύ στην εξερευνητική τους διαδρομή, έχουν συναντηθεί. Όπου συνάντηση, εκεί ο Χριστός.

Δεν μπορείς να ταΐζεις τα παιδιά κονσέρβες, έτοιμες σε κουτάκια τσίγκινα και τενεκεδάκια, θέλεις όλη τη χαρά και το ανακάτεμα, τη φασαριόζικη δραστηριότητα που απαιτεί η παραγωγή βρώσιμης ύλης, θέλεις κι εσύ να συναντηθείς.

Και συναντιέσαι με παιδιά και συναδέλφους, που ο καθένας από τη δική του διαδρομή έρχεται επί τω αυτώ, καθώς ήρθε ο Καιρός.

Συνέδρια, περιοδικά, συζήτηση, νέα προγράμματα, κριτική, πιλοτική εφαρμογή, κανονική εφαρμογή, υλικό και φάκελοι, μια ατέλειωτη δημιουργικότητα. Και οι αναζητήσεις αποκτούν μεγαλύτερη επιστημονική συγκρότηση, εμπλουτίζονται από

περισσότερες επιμέρους ματιές και μεθοδολογίες, πυκνώνουν με την εμπειρία.

Κι αν οι Λακεδαιμόνιοι δεν βλέπουν μπροστά, κι αν αρνούνται πεισματικά την πολυπλοκότητα της ελληνικής κοινωνίας, όπως σήμερα κάποιοι αρνούνται πεισμώνως των κορωνοϊό, αν εντέλει ο τρόπος να αντιμετωπίσει κανείς τον θάνατο (της θεολογίας ή της ζωής) είναι να τον παραγνωρίζει, εσύ μαζί με άλλους έχεις ακολουθήσει άλλο δρόμο, σε γνώριμα βήματα, έχεις νεκρωθεί, θαφτεί και αναστηθεί.

Και πλέον υπάρχει καταγραφή στην ελληνική κοινωνία μιας άλλης θεολογίας, που διαλέγεται και συναντιέται, που δεν φοβάται τον κόσμο αλλά και δεν είναι εκ του κόσμου.

Το κείμενο αυτό δεν είναι τεχνικό. Δεν εμπίπτει σε μια επιστημονική αρθρογραφία. Είναι μια καταγραφή της καρδιάς. Και δεν επιδιώκει να εξιδανικεύσει καταστάσεις, αλλά να αφηγηθεί τα εσώτατα βήματα μιας πορείας. Η συνάντηση που επιζητεί κανείς είναι η καρδιά του εκκλησιαστικού γεγονότος, είναι η κανονική λειτουργία του σώματος του Χριστού, με την ποικιλία αλλά και την αρμονία του ενός μέλους με το άλλο. Δεν μερίζεται ο Χριστός, δεν κατέχεται. Μόνο εσύ ελπίζεις να κατέχεσαι και να συμβάλλεις κατά το μικρό σου μέρος, με τη ζωντάνια της κατάφασης της ζωής, τον ενθουσιασμό που φέρνει η έλευση του Αγίου Πνεύματος, την υπομονή και συνοδεία του πάθους, την προσμονή της Ανάστασης.

Αυτά λαχταρά η ψυχή σου. Όχι μια 'θεολογία' από σκυρόδεμα, κατάλληλη για πειθαναγκασμό και χειραγώγηση, που είναι τελικώς άγευστη της Παρουσίας Του, όπως και ανυποψίαστη για την πραγματικότητα των ασήμαντων, σημαντικών, ελαχίστων, άλλων: των ζευγαριών ματιών που έχεις λατρέψει κάθε φορά που ατενίζεις μέσα τους.

Είναι Καιρός. Κι αν κάπου σκοντάψουμε θα σηκωθούμε. Και θα συνεχίσουμε μην προσμετρώντας κόπους, ακόμα κι αν ο δρόμος είναι δύσβατος.

Και είναι Καιρός, κατά τη γνώμη μου, να αρχίσουμε να συζητάμε και ένα ευρύτερο όραμα για την εκπαίδευση, γιατί οι θεολόγοι νοιαζόμαστε πραγματικά για μια παιδεία ελευθερίας.

10 χρόνια. Μεγαλώσαμε πια.